

Pròleg

JOAN PORTALS MARTÍ

Quan el dia de la presentació a Arbúcies del darrer volum d'aquestes Monografies l'amic Òscar Farrerons em va preguntar si podia comptar amb mi per la redacció del pròleg del següent número, no vaig dubtar en respondre-li afirmativament agraïnt l'oportunitat que em brindava de fer un altre pas en una col·laboració amb les Monografies del Montseny que vaig iniciar l'any 1994, any en el qual es va publicar el volum 9, i s'ha mantingut fins al dia d'avui.

Aquest sentiment no podia amagar, però, un altre sentiment de respecte, tot recordant a grans trets la personalitat de la majoria dels qui m'han precedit en aquesta tasca. D'acord amb aquesta sensació, el primer que vaig fer va ser repassar un a un els pròlegs dels trenta-sis volums fins ara publicats. Sense ser exhaustiu, voldria esmentar només el nom d'aquelles persones que en un o altre moment han tingut un paper rellevant en la vida de l'Associació d'Amics del Montseny, en el naixement d'aquestes Monografies i en el fet que hagin arribat al dia d'avui després de trenta-set anys de continuïtat ininterrompuda. La llista és molt llarga i en ella hi figuren el fundador de l'Associació, Ramon Bofill, antics presidents, com Alexandre Novellas o Salvador Millet, juntament amb persones la tasca de les quals ha estat fonamental en la llarga vida d'aquestes Monografies: Roser Bofill, Llorenç Gomis, Joan Campañà, Antoni Pladevall, Josep M. Panareda... i d'altres que formen part d'un món que gira a l'entorn de la muntanya del Montseny, com Martí Boada o Mn. Pere Ribot.

Precisament en el pròleg del volum anterior, Martí Boada feia referència a un d'aquests personatges fonamentals en la vida de les Monografies, Joan Campañà, que havia mort durant l'any, i també a un altre gran col·laborador durant molts anys amb nombrosos treballs publicats, com va ser Carles Albesa, també traspasat aquell any.

Després d'aquesta mirada a un passat, llunyà i més recent, em vaig plantejar quin havia de ser el contingut d'aquest pròleg, un contingut que en la mesura del possible reunís passat i present de la vida d'aquestes Monografies. I vaig pensar que en aquests moments hi ha una persona gràcies a la qual va ser possible el naixement d'aquesta obra, n'ha estat el director durant molts anys, hi ha publicat més de seixanta treballs d'investigació històrica, i puc dir, personalment, que per mi ha estat el mestre que en tot moment m'ha mostrat el camí a seguir en la tasca d'aprofundiment de la història d'una muntanya estimada com és el Montseny i el seu entorn més proper.

Aquesta persona no és altra que Antoni Pladevall, historiador i mestre d'historiadors, sense la labor del qual seria molt difícil avui acostar-se i comprendre el passat del Montseny.

Encara que pels lectors habituals de les *Monografies* i pel públic en general la figura de Pladevall no requereix presentació, res millor que recórrer a un text escrit fa anys per ell mateix per definir la seva persona: “Dos aspectes cabdals marquen el transcurs de la meva existència: la vocació o ministeri sacerdotal, com capellà de la diòcesi de Vic, i la meva professió, filla també d’una autèntica vocació, a l’estudi del passat, a l’art i a la coneixença i divulgació de la bellesa del territori català...”. Tot seguit, es pregunta si va ser primera la vocació al sacerdoci o l’amor a l’estudi i coneixença del país, o bé si totes dues varen néixer i créixer conjuntament.

Centrant-nos en aquest segon aspecte de la seva personalitat, la influència del Montseny en la seva vida la va descriure també ell mateix en la Introducció al primer volum d’aquestes Monografies, on explicava com nascut a la falda del Montseny i atret des d’infant per la natura i per la història “...forçosament m’havia de sentir corprès pel Montseny, omnipresent en el meu horitzó familiar...”. Allà recordava que havia tingut el seu primer contacte amb la muntanya el mes de juny de 1945, quan només tenia onze anys, amb motiu d’una excursió familiar al santuari de Sant Segimon. Amb els anys, el seu coneixement de la muntanya es va anar ampliant amb noves i sovintejades visites i gràcies a la lectura d’obres de Jaume Bofill i Mates, com *La muntanya d’ametistes* i d’Eugeni d’Ors, l’autor de *Gualba, la de les mil veus*, així com, també i com a exemple, amb l’estudi de les llegendes de Montsoriu o dels orígens i la història del monestir de Sant Marçal. Tot plegat el va fer ampliar la seva primera visió d’una muntanya que inicialment havia estudiat només des de la part osonenca.

Nascut a Taradell l’11 de febrer de l’any 1934, ben aviat va ingressar al seminari de Vic a La Gleva, i l’any 1950 va iniciar els primers contactes i posterior col·laboració amb el qui ell ha considerat el seu mestre en el camp de la investigació històrica, el Dr. Eduard Junyent, a l’Arxiu Episcopal de Vic, una col·laboració que va durar uns vint-i-cinc anys. Ordenat prevere l’any 1957, tres anys després cursà estudis d’història a la Universitat de Lovaina fins a l’any 1963 que va obtenir la llicenciatura en ciències històriques i la *maitrisse* en història eclesiàstica i va passar a exercir com a professor d’història eclesiàstica al seminari de Vic.

A partir d’aleshores al seu currículum denota una activitat incansable en el camp de la història, activitat que, com veurem, compatibilitza amb l’exercici pastoral com a sacerdot. L’any 1966 inicia la col·laboració en el Servei de Conservació i Catalogació de Monuments Històrics a la Diputació

de Barcelona; dos anys més tard, passa també a exercir com a professor d'història eclesiàstica medieval a la Facultat de Teologia de Barcelona. Obté el títol d'Arxiver Municipal de Vic l'any 1979, vacant per la mort del Dr. Eduard Junyent, mentre treballa també a la Diputació de Barcelona entre aquest any i el 1981, en què comença a treballar en el Departament de Cultura de la Generalitat fins a la seva jubilació l'any 1999.

La primera tasca que l'aleshores conseller de Cultura de la Generalitat Max Cahner li va proposar va ser la d'organitzar el Servei de Conservació i Restauració de Monuments Arquitectònics on se li va assignar la secció d'inventari i la de cap de servei en funcions, dos anys després (1984-1986) hi va exercir com a director general del Patrimoni Arquitectònic. En aquesta etapa va col·laborar amb la Fundació i Editorial de la Gran Enciclopèdia Catalana, en la qual va exercir la direcció d'obres tan importants com la *Catalunya Romànica* i *L'Art Gòtic de Catalunya* i va assessorar la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*.

Historiador prolífic, la seva obra és extensíssima i comprèn col·laboracions en moltíssimes i diverses publicacions, com, per exemple, les revistes *Taradell* i *Ausa* o aquestes *Monografies del Montseny*, per esmentar-ne només algunes. També són destacables el gran nombre de monografies locals de les quals n'és autor com les de Centelles, Tona, El Brull, Castellterçol, Balenyà, Taradell, Seva o Sant Quirze de Safaja, o diversos volums que tenen per objecte alguns dels nostres monestirs i santuaris com els de La Gleba, Santa Maria de l'Estany, Lluçà o el Far. En el camp religiós és destacable la seva *Història de l'Església a Catalunya* així com gran nombre de col·laboracions en el *Full Diocesà*.

Aquesta intensíssima activitat com a historiador l'ha compatibilitzat sempre amb la seva dedicació com a sacerdot, des de la seva ordenació a Vic el mes de desembre de l'any 1957. Vicari de Sant Feliu de Codines, ajudant en diferents etapes dels rectors de les parròquies de Santa Eulàlia de Riuprimer, de Tona i de Centelles, ha tingut cura de la capella del Mas Badó de Sant Quirze de Safaja fins al dia d'avui, en què segueix exercint com a rector d'aquesta parròquia, càrrec pel qual fou nomenat l'any 1999.

La seva vinculació al nostre món cultural l'exerceix des de fa anys com a membre de l'Institut d'Estudis Catalans, secció Històrico-Arqueològica, de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. En possessió de la Creu de Sant Jordi i de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya, ha estat objecte de diversos homenatges tant a Barcelona, amb motiu de la seva jubilació com a funcionari del Departament de Cultura de la Generalitat, com a la ciutat de Vic.

Després d'aquest resum del que ha estat i és la persona d'Antoni Pladevall en el món de la historiografia del nostre país, és obligat també recordar aquí el seu paper central en el naixement i l'evolució d'aquestes *Monografies*, unes *Monografies* que tenen l'origen en el seu antic propòsit d'escriure un llibre sota el títol de *Viladrau, el Montseny i Sant Segimon*. Com ell mateix va explicar en la Introducció del volum 9, d'aquest projecte que no ha vist mai la llum definitiva, en varen aparèixer a partir de 1967 uns quants temes editats com a Nadales per Antoni d'Oriola Cortada, comte de la vall de Merlès, copropietari d'un ampli sector de la muntanya. Uns anys més tard, quan ja s'havien deixat de publicar aquelles Nadales, Ramon Bofill, en nom de l'Associació Amics del Montseny, li va proposar editar un primer volum de les *Monografies* format exclusivament per aquells treballs, cosa que va succeir el mes de juliol de l'any 1986. A partir d'aleshores, gràcies a la voluntat de l'Associació i a l'entusiasme que aquesta havia contagiats a Pladevall van anar apareixent, any rere any, els volums d'aquestes *Monografies*, formats pels més diversos treballs d'investigació i de divulgació de temes relacionats amb el Montseny subscrits per un gran nombre de geògrafs, historiadors, biòlegs, etnòlegs, etc.

I, encara que per molts lectors de les *Monografies* és prou coneguda la personalitat del protagonista d'aquest pròleg, crec que és de justícia intentar sintetitzar en poques pàgines el paper que Antoni Pladevall ha tingut en el naixement i en la continuïtat d'aquesta publicació i, a més, en l'estudi i la divulgació de la nostra història, fins i tot més enllà del món que gira a l'entorn de la muntanya del Montseny.

Barcelona, gener 2022